

श्री.जयदिप डाकरे सर श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सहावी (1 जुलै) माझा अभ्यास

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस पहिला :

ब्रीज कोर्समोबत चालू इयतेचा नियमित अभ्यासक्रम समाविष्ट

टेस्ट
मोडवा

वाचा व समजून घ्या.

२

सायकल म्हणते, मी आहे ना!

लहानांपासून मोठ्यांपर्यंत सहज वापरता येणारे वाहन म्हणजे सायकल. पर्यावरण व आरोग्याच्या दृष्टीने हितकारक, कमी खर्चिक, वापरण्यात सहजता असलेली सायकल स्वतः आपली माहिती या पाठातून सांगत आहे. हा एक आत्मकथनात्मक पाठ आहे.

खालील चित्रे पाहा. ज्या वाहनांनी तुम्ही प्रवास केला आहे, त्यापुढे दिलेल्या चौकटीत ✓ अशी खूण करा.

मी आहे सायकल! काही लोक मला दुचाकीही म्हणतात.

पेडलला साखळीची दंततबकडी बसवली; पण मला खरा वेग आला तो रबरी टायरमुळे. १८८७ साली जॉन बॉइड डनलॉप यांनी ते शोधून काढले होते. पहिली दोनशे वर्षे मी रखडत चालले; पण पुढची शंभर-दीडशे वर्षे मी कधी थांबले नाही.

माझा प्रचार-प्रसार आणि वापर खूप मोठ्या प्रमाणात झाला. जगातील असा एकही देश नाही, की जेथे माझा वापर होत नाही. लहान मुलांचे पहिले वाहन खेळण्यातला लाकडी घोडा असेल; पण दुसरे वाहन मीच आहे. आई-वडील आपल्या मुलांना सायकल हमखास आणून देतात. का माहित आहे? एक तर किंमत माफक आणि अपघाताची शक्यता एकदम कमी! तुम्ही त्यावरून पडलात तरी खरचटेल, थोडीशी

तसं म्हटलं तर माझा जन्म १६९० चा. फ्रान्स देशातील एम्. डी. सिव्हर्क हे माझे जन्मदाते. १८७६ साली एच्. जे. लॉसन यांनी मला गती यावी, म्हणून

दुखापत होईल, अन् ती लगेच बरी होईल, मात्र तुम्ही त्यातून धडा शिकाल. एकदा का तुम्हांला आत्मविश्वास आला, की मग तुमची माझी संगत कायमची जुळते.

✚ बिंदू व रेषाखंड संबोध समजून घ्या.

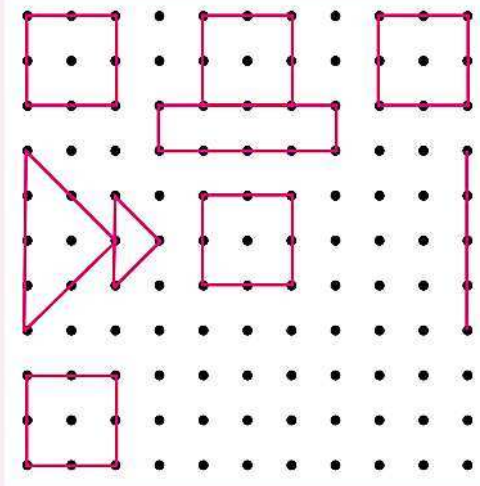
1

भूमितीतील मूलभूत संबोध

विभाग पहिला

चला, चर्चा करूया.

रांगोळी पूर्ण करा. रांगोळी पूर्ण करून झाल्यावर खालील प्रश्नांच्या मदतीने वर्गात चर्चा करा.

टैम्ट मोडवा

- (1) रांगोळी काढण्यासाठी पृष्ठभाग कसा हवा ?
- (2) रांगोळी काढताना सुरुवात कशी केली ?
- (3) रांगोळी पूर्ण करण्यासाठी काय काय केले ?
- (4) रांगोळीत तुम्हांला कोणकोणते आकार दिसतात ?
- (5) स्कूटरवर किंवा हत्तीच्या पाठीवर रांगोळी काढता येईल का ?
- (6) कागदावर रांगोळी काढताना ठिपके कशाने काढतात ?

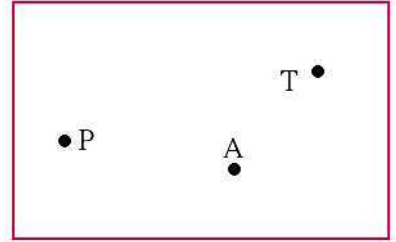

जाणून घेऊया.

बिंदू

बिंदू लहानशा ठिपक्याने दर्शवला जातो. पेन किंवा टोकदार पेन्सिलने कागदावर लहानसा ठिपका काढता येतो. रांगोळीचे ठिपके ही बिंदूंची प्रतीके आहेत.

बिंदूला नाव देता येते. बिंदूचे नाव लिहिताना अक्षरांचा वापर करतात. शेजारील आकृतीत बिंदू P, बिंदू A व बिंदू T दाखवले आहेत.

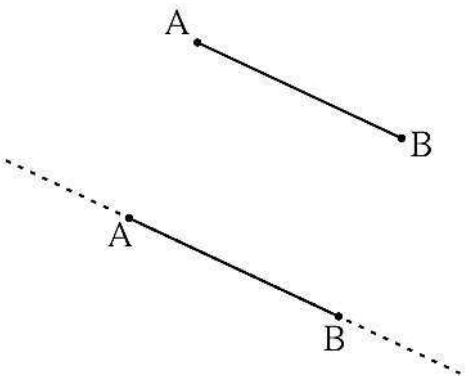

रेषाखंड व रेषा

कागदावर A व B असे दोन बिंदू घ्या व ते पट्टीच्या मदतीने जोडा. आपल्याला AB ही सरळ रेष मिळते. ही रेष B च्या बाजूने पुढे वाढवता येईल का ? A च्या बाजूने वाढवता येईल का ? किती वाढवता येईल ?

ही रेष जेवढा कागद आहे तेवढी दोन्ही दिशांना वाढवता येईल.

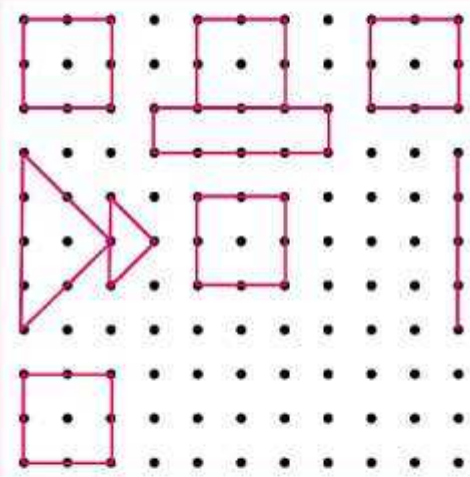
कागद खूप मोठा असेल, तर ती खूप मोठी काढता येईल. मैदानावर किती मोठी रेष काढता येईल ?

Understand point and line segments.

1 **PART ONE**
Basic Concepts in Geometry

Complete the rangoli. Then, have a class discussion with the help of the following questions :

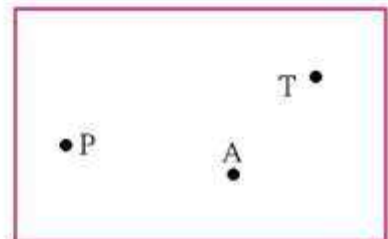
- (1) What kind of surface do you need for making a rangoli?
- (2) How do you start making a rangoli?
- (3) What did you do in order to complete the rangoli?
- (4) Name the different shapes you see in the rangoli.
- (5) Would it be possible to make a rangoli on a scooter or on an elephant's back?
- (6) When making a rangoli on paper, what do you use to make the dots?

Points

A point is shown by a tiny dot. We can use a pen or a sharp pencil to make the dot. The dots in the rangoli are the symbols for points.

A point can be given a name. Capital letters of the alphabet are used to name a point. The points P, A and T are shown in the figure alongside.

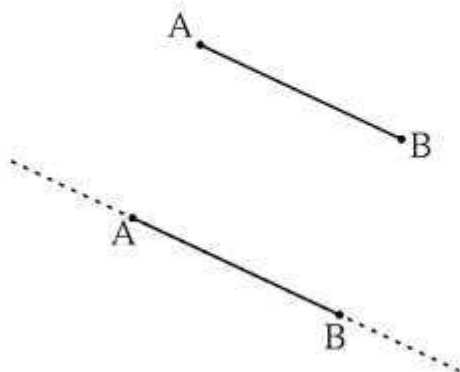

Line Segments and Lines

Take two points A and B on a sheet of paper and join them using a ruler. We get the straight line AB. Can we extend this line further on the side of point B? On the side of point A? How far can we extend it?

We can extend the line in both directions till the edges of the paper. If the paper is very big, the line can be very long, too.

How long would the line be on a playing field?

✚ sing a song.

1.1 Songs of Happiness

Study Tour One

टेस्ट
सोडवा

When you are Happy

When you are happy
And you know it,
Clap your hands.

When you are happy
And you know it,
Clap your hands.

When you are happy
And you know it,
And you really want to show it,
When you are happy
And you know it,
Clap your hands.

Sing your way home ...

Sing your way home
At the close of the day.
Sing your way home,
Drive the shadows away.

Smile every mile
For wherever you roam,
It will brighten your road,
It will lighten your load,
If you sing your way home.

Sing the first song again using other actions like 'Sing a song', 'Dance around', 'Nod your head', etc. in place of 'Clap your hands'.

- **Sing your way home** : When you are going back home, sing on the way, be happy.
- **At the close of the day** : At the end of the day, when your work is done.
- **Drive the shadows away** : remove all sad thoughts from your mind
- **roam** : wander, travel
- **brighten your road** : Here, it means 'make you feel happy and cheerful'.
- **lighten your load** : Here, it means 'make your worries or problems smaller.'

वाचा व समजून घ्या.

१. भारतीय उपखंड आणि इतिहास

- १.१ इतिहासाची घडण आणि भौगोलिक वैशिष्ट्ये
- १.२ भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये
- १.३ भारतीय उपखंड

१.१ इतिहासाची घडण आणि भौगोलिक वैशिष्ट्ये
इयत्ता पाचवीत आपण मानव आणि त्याच्या भोवतालचा परिसर यांचा परस्परांशी कसा घनिष्ठ संबंध असतो, हे विस्ताराने पाहिले. आदिमानवाच्या जीवनमानातील आणि तंत्रज्ञानातील बदल त्याच्या परिसरातील बदलांशी कसे जोडलेले होते, हे पाहिले. अश्मयुगीन संस्कृती ते नदीकाठच्या कृषिप्रधान संस्कृती हा मानवी संस्कृतीच्या इतिहासाचा प्रवास कसा घडला, याचा आपण आढावा घेतला.

इतिहास म्हणजे मानवी संस्कृतीच्या प्रवासात घडलेल्या सर्व प्रकारच्या भूतकालीन घटनांची सुसंगत मांडणी. स्थल, काल, व्यक्ती व समाज हे इतिहासाचे चार प्रमुख आधारस्तंभ आहेत. या चार घटकांशिवाय इतिहास लिहिला जाऊ शकत नाही. यांपैकी स्थल हा घटक भूगोलाशी म्हणजे भौगोलिक परिस्थितीशी संबंधित आहे. इतिहास व भूगोल यांचे नाते अतूट आहे. भौगोलिक परिस्थिती इतिहासावर अनेक प्रकारे परिणाम करत असते.

चला, चर्चा करू.

- तुमच्या परिसरात कोणकोणते व्यवसाय आहेत ?
- तुमच्या परिसरात कोणकोणती पिके घेतली जातात ?

आहार, वेशभूषा, घरबांधणी, व्यवसाय इत्यादी गोष्टी बऱ्याच अंशी आपण राहतो त्या परिसराच्या भौगोलिक वैशिष्ट्यांवर अवलंबून असतात.

घरांचे प्रकार

समाजजीवनसुद्धा त्यांवर अवलंबून असते. उदाहरणार्थ, डोंगराळ प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांचे जीवन मैदानी प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांपेक्षा अधिक कष्टाचे असते. डोंगराळ प्रदेशात सुपीक शेतजमिनीची उपलब्धता अगदी थोडी, तर मैदानी प्रदेशात सुपीक शेतजमीन मोठ्या प्रमाणावर उपलब्ध असते. त्यामुळे डोंगराळ प्रदेशातील लोकांना तृणधान्ये आणि भाज्या कमी प्रमाणावर उपलब्ध असतात, तर तुलनेने मैदानी प्रदेशातील लोकांना या गोष्टी पुरेशा मिळतात. त्याचा परिणाम खाण्यापिण्यावर झालेला दिसतो. डोंगराळ प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांना अन्नासाठी शिकारीवर आणि जंगलातून गोळा केलेल्या पदार्थांवर अधिक अवलंबून रहावे लागते. अशाच पद्धतीने डोंगराळ प्रदेशात राहणाऱ्या आणि मैदानी प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांच्या जीवनपद्धतीतील इतर गोष्टींमध्येही फरक आढळतो.

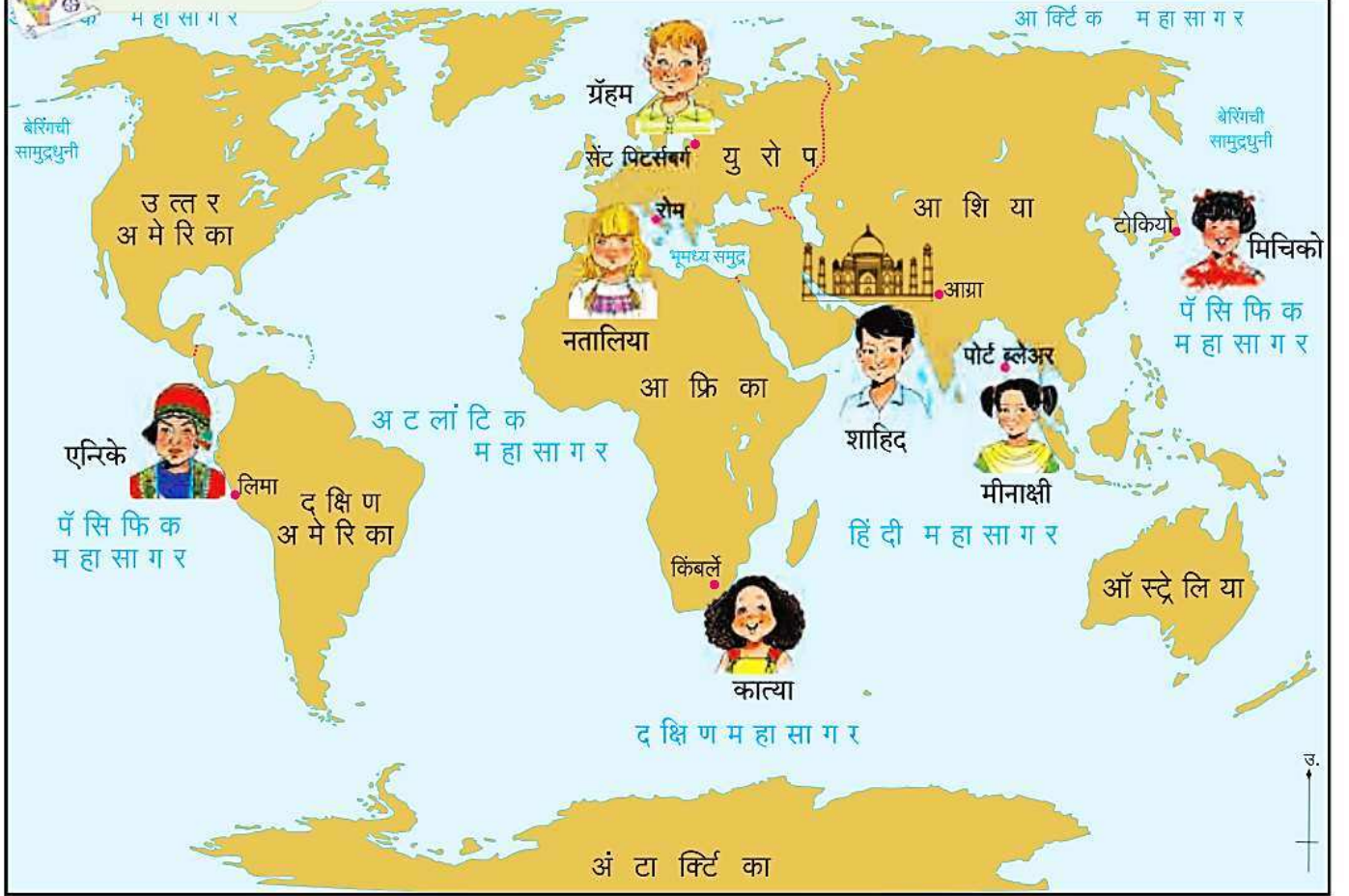
१. पृथ्वी आणि वृत्ते

टेस्ट
मोडवा

नकाशाशी मैत्री.

निरीक्षण करून उत्तरे लिहा.

आकृती १.१ : जग

आकृती १.१ चे निरीक्षण करून खालील प्रश्नांची उत्तरे सांगा.

- नकाशात कोणकोणती शहरे दिसत आहेत ?
- ताजमहाल कोणत्या शहरात आहे ?
- ताजमहाल कोणत्या खंडात आहे ?
- ताजमहाल कोणत्या दिशेला आहे ? या प्रश्नाला सेंट पिटर्सबर्ग येथील ग्रॅहम, किंबर्लेतील कात्या, टोकियोतील मिचिको, पोर्ट ब्लेअरमधील मीनाक्षी यांची उत्तरे काय असतील ?
- आग्रा येथील शाहीद, नकाशातील इतर व्यक्तींची स्थाने त्याच्यापासून कोणत्या दिशेला आहेत असे सांगेल ?

- रोममधील नतालिया व लिमामधील एनरिके एकमेकांच्या स्थानांच्या दिशेविषयी काय सांगतील ? त्यांची उत्तरे सारखीच असतील का ?

ग्रॅहम, कात्या, मिचिको, नतालिया, मीनाक्षी, शाहीद व एनरिके यांनी दिशा व उपदिशा यांचा वापर करून वरील प्रश्नांची उत्तरे सांगितली. ताजमहाल तर निश्चित आग्रा या एकाच ठिकाणी आहे. परंतु प्रत्येकाने स्वतःच्या स्थानावरून त्याची दिशा सांगितली त्यामुळे ती वेगवेगळी येते. याचा अर्थ फक्त दिशांचा वापर करून स्थान सांगणे अचूक ठरेलच असे नाही. पृथ्वीवरील प्रत्येक ठिकाणाचे स्थान अगदी नेमकेपणाने सांगण्यासाठी मानवाला वेगळी पद्धत वापरण्याची गरज भासली. ती कोणती हे पाहू.

१

नैसर्गिक संसाधने - हवा, पाणी आणि जमीन

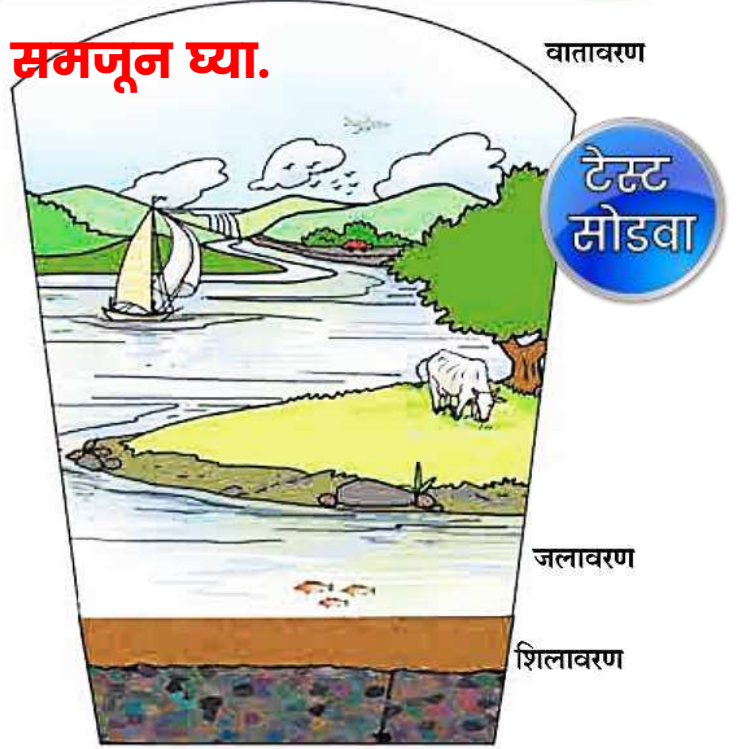

निरीक्षण करा .

सोबतच्या आकृतीचे निरीक्षण करा व प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१. पक्षी कोठे आहेत?
२. गाई कोठे चरत आहेत?
३. रस्ता, झाडे कोठे आहेत?
४. नदी कोठून कोठे वाहत आहे?
५. विमान कोठे आहे?
६. मासे कुठे दिसत आहेत?
७. होडी कशावर तरंगत आहे?

वाचा व समजून घ्या.

१.१ : पृथ्वीची आवरणे

नैसर्गिक संसाधने

यावरून असे लक्षात येईल, की आकृतीमधील काही घटक आकाशात म्हणजेच हवेत आहेत. काही घटक पाण्यात आहेत, तर काही घटक जमिनीवर आहेत. पृथ्वीवर असणाऱ्या सर्व बाबी अशा प्रकारे हवा, पाणी व जमीन यांच्याशी संबंधित आहेत. जमीन, पाणी आणि हवा यांना अनुक्रमे शिलावरण, जलावरण आणि वातावरण म्हणतात. तसेच विविध सजीवांचा वावर किंवा संचार या तीनही आवरणांत असतो. हे सजीव आणि त्यांनी व्यापलेल्या शिलावरण, जलावरण व वातावरणाच्या भागास जीवावरण असे म्हणतात. पृथ्वीची ही आवरणे निसर्गतः निर्माण झालेली आहेत. हे आपण मागील इयत्तेत शिकलो आहोत.

पृथ्वीच्या सभोवताली वातावरणाचा म्हणजे हवेचा थर आहे. पृथ्वीचा पृष्ठभाग पाणी आणि जमीन म्हणजे जलावरण व शिलावरणाने बनलेला आहे. यांपैकी जलावरणाचा भाग शिलावरणाच्या तुलनेत जास्त आहे. पृथ्वीवरील जमीन व पाण्याचे प्रमाण आपल्याला आकृती १.२ वरून लक्षात येईल.

स्थायू, जल आणि वायू रूपातील या नैसर्गिक घटकांकडे आपण संसाधने म्हणूनही पाहतो. म्हणजे या घटकांचा वापर आपण आपल्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी करतो. आता आपण या तीनही घटकांचा सविस्तर अभ्यास करूया.

पृथ्वीवरील सजीव सृष्टी टिकून राहण्यासाठी व त्यांच्या मूलभूत गरजा पूर्ण करण्यासाठी हवा, पाणी व जमीन हे घटक महत्त्वाचे आहेत. यांना नैसर्गिक संसाधने असे म्हणतात.

१.२ : जमीन व पाण्याचे प्रमाण

1. Natural Resources – Air, Water and Land

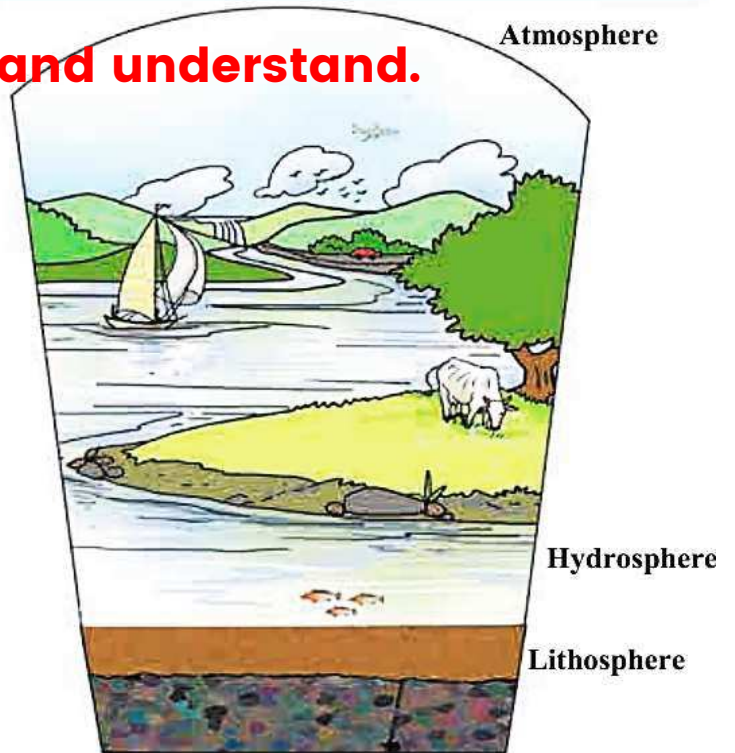

Observe.

Read and understand.

Observe the picture alongside and answer the questions.

1. Where do we see the birds?
2. Where is the cow grazing?
3. Locate the trees and the road.
4. Where does the river come from? How does it flow?
5. Where is the aeroplane?
6. Where are the fish seen?
7. On what is the sailboat floating?

1.1 : Spheres of the earth

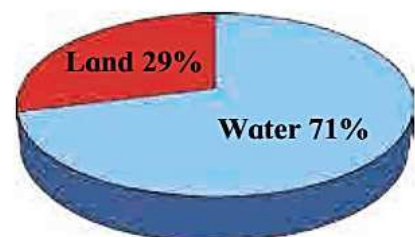
Natural resources

You can see that some things in the picture are in water, some on land, and some in the sky, that is, in the air. Thus, all things on the earth are associated with air, water and land. Air, water and land are called the earth's atmosphere, hydrosphere and lithosphere, respectively. Moreover, different living things occupy these three spheres of the earth. These living things and the parts of the lithosphere, hydrosphere and atmosphere which they occupy are together called the biosphere. These spheres have formed on the earth naturally. We have learnt all this in the previous standards.

The atmosphere is the layer of air that surrounds the earth. The surface of the earth comprises water and land, that is, the hydrosphere and lithosphere. Of these, the hydrosphere occupies a much larger part than the lithosphere. Figure 1.2 shows the proportion of land and water on the earth's surface.

We also look upon these natural components in solid, liquid and gaseous form as resources. In other words, we use them to fulfil our requirements. Let us now study all these three components in detail.

Air, water and land are the factors important for sustaining the living world on the earth and for fulfilling their basic needs. They are called natural resources.

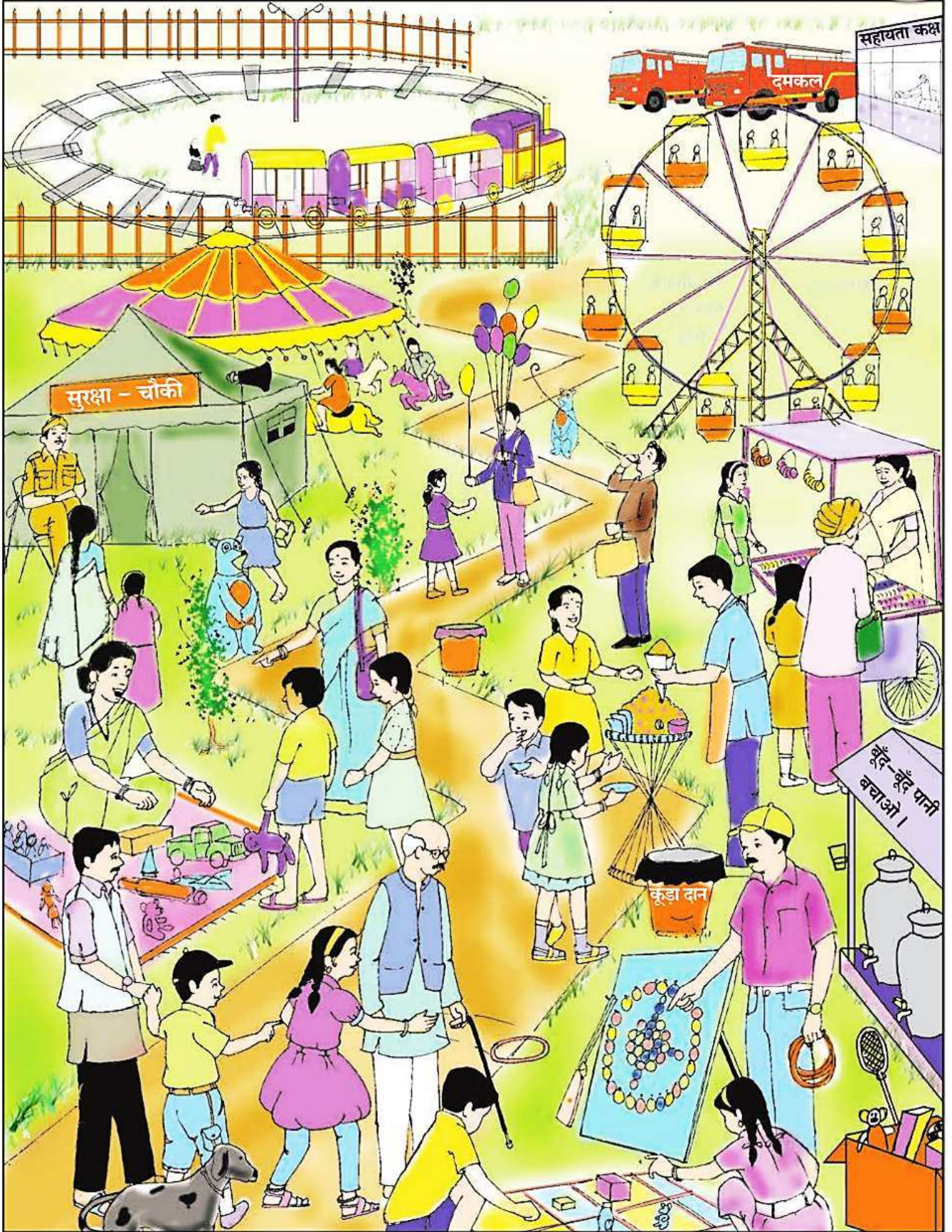

1.2 : Proportion of land and water

● पहचानो और बताओ :

मेला

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सहावी मराठी	सहावी गणित	सेमी गणित	सहावी इंग्रजी	सहावी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सहावी भूगोल	सहावी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सहावी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा